

СЕКЦІЯ 5. МІЖНАРОДНА ВЗАЄМОДІЯ ТА ПАРТНЕРСТВО В НАПРЯМІ ЗЕЛЕНОГО ПЕРЕХОДУ УКРАЇНИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇЇ КЛІМАТИЧНОЇ НЕЙТРАЛЬНОСТІ

Дейнеко О.Т.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри Міжнародних економічних відносин,
бізнесу та менеджменту,
Українсько-американський університет Конкордія*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-448-4-48>

МІЖНАРОДНЕ ПАРТНЕРСТВО У СФЕРІ ОСВІТИ НА КОРИСТЬ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

З боку світової спільноти до питань освіти, інформаційної та просвітницької діяльності щодо сталого розвитку та поведінки з відходами надається значна увага. Так, ще в 2002 р. Генеральною Асамблеєю ООН було оголошено період з 2005 р. по 2014 р. Десятиліттям освіти на користь сталого розвитку і закликано уряди країн-членів включити принцип стійкості у свої освітні стратегії і плани дій. У 2014 р. на Всесвітній конференції ЮНЕСКО з освіти в інтересах сталого розвитку, що відбулася в Аїті-Нагойї (Японія) була представлена Глобальна програма дій на 2015–2019 рр. (ГПД-19) в якій було визначено п'ять пріоритетних напрямів діяльності: розвиток політики, перетворення середовища навчання та професійної підготовки, зміцнення потенціалу педагогів та інструкторів, розширення прав і можливостей та мобілізація молоді, а також прискорення ухвалення стійких рішень на місцевому рівні. У 2017 р. була прийнята резолюція 72/222 Генеральної Асамблеї ООН, в якій Освіта на користь сталого розвитку (ОСР) визнавалась невід'ємним елементом ЦСР щодо якісної освіти та одним із ключових факторів, що сприяють досягненню всіх інших ЦСР. У 2019 р. була прийнята резолюція 74/233, яка містила заклик до держав членів активізувати свої зусилля щодо реалізації ОСР. На продовження ГПД-19 була схвалена Нова рамкова програма Освіта на користь сталого розвитку: по дорозі до досягнення ЦСР на період 2020–2030 рр. (ОСР-30.) і план дій [1]. Для реалізації цього плану ЮНЕСКО провела 17–19 травня 2021 р. у Берліні Всесвітню конференцію з освіти на користь стійкого розвитку, де було прийнято так звану Берлінську декларацію [2].

Берлінська декларація містить конкретні пропозиції з реформування навчання, що стосується всіх сфер освіти і всіх учнів на всіх етапах життя. В ній, зокрема зазначається, що освіта є потужним інструментом позитивних змін у свідомості та світогляду і що вона може підтримати інтеграцію всіх вимірів сталого розвитку, економіки, суспільства і навколишнього середовища, забезпечуючи сталого розвитку, економіки, суспільства та довкілля, забезпечуючи, щоб траєкторії розвитку не були орієнтовані виключно на економічне зростання на шкоду планеті, а спрямовані на благополуччя планети та всіх людей в межах планетарних кордонів[2]. Ключові ідеї, на яких базується програма ОСЗ-30 представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Ключові ідеї ОСР-30 [1]

Перетворювальна діяльність	Структурні зміни	Технологічне майбутнє
<ul style="list-style-type: none"> • Фундаментальні зміни, необхідні для побудови стійкого майбутнього, починаються з окремих людей. • У рамках ОСР акцент повинен робитися на тому, щоб кожен учень вживав перетворюючих заходів для забезпечення сталого розвитку. • Особливу важливість мають можливості для ознайомлення учнів з реаліями життя і тим, як вони самі можуть впливати на хід процесів перетворення суспільства в напрямку досягнення сталого майбутнього. • Реалізація ОСР по суті передбачає активну громадськість. 	<ul style="list-style-type: none"> • В рамках ОСР слід приділяти увагу глибоким структурним чинникам нестійкого розвитку. • Необхідно знайти баланс між економічним зростанням і сталим розвитком. • ОСР має спонукати учнів до дослідження ідеалів, альтернативних цінностям суспільства споживання • Необхідно формувати структурну точку зору щодо того, як вирішувати проблеми ОСР у контексті крайньої бідності та соціальної незахищеності 	<ul style="list-style-type: none"> • ОСР має реагувати на можливості та виклики, що виникають у зв'язку з технічним прогресом. • За допомогою технологій будуть вирішені деякі «старі» проблеми, але виникнуть нові труднощі та ризики. • Критичне мислення і цінні орієнтири сталого розвитку стають все більш актуальними. • Завданням викладання ОСР може стати ще складнішим через ілюзію, що технології дозволяють вирішити більшість проблем сталого розвитку.

Відповідно до Берлінської декларації відповідальність за реалізацію програми з ОСР-30, зміцнення глобального, регіонального, національного та місцевого співробітництва та роботу з усіма зацікавленими сторонами, включаючи установи ООН та мережі ЮНЕСКО, лежить на всіх державах-членах за підтримки ЮНЕСКО. ЮНЕСКО співпрацює з країнами у розробці, здійсненні та розповсюдженні успішних стратегій, планів та передової практики в

галузі освіти на основі збору даних, моніторингу та діалогу з національними органами влади та використовує свій організаційний потенціал для міжнародного співробітництва, сприяючи діалогу, обміну та партнерству в рамках світової освітньої спільноти

В Дорожній карті ОСП-30 [1] чітко зазначено, що держави-члени повинні зробити по кожній з пріоритетних сфер діяльності:

➤ для пріоритетної сфери дій 1 щодо політики – ОСП має бути інтегрована в глобальну, регіональну, національну та місцеву політику, пов'язану з освітою та сталим розвитком;

➤ для пріоритетної сфери дій 2 щодо освітніх і навчальних закладів – необхідно забезпечити сприяння загальноінституційному підходу, задля гарантування, що ми навчаємося тому, що живемо, і живемо тим, чого навчаємося;

➤ для пріоритетної сфери дій 3 щодо розвитку спроможності педагогів – надання освітянам знань, навичок, цінностей і ставлень, необхідних для переходу до сталого розвитку;

➤ для пріоритетної сфери дій 4 щодо молоді – визнати молодих людей ключовими учасниками вирішення проблем сталого розвитку та пов'язаних процесів прийняття рішень;

➤ для пріоритетної сфери дій 5 щодо дій на місцевому рівні – наголошується важливість дій у громадах, оскільки вони є місцем, де найбільш вірогідно відбуватимуться значні трансформаційні дії.

Основні зобов'язання держав щодо реалізації програми ОСП-30 представлені в табл. 2.

Таблиця 2

Основні зобов'язання держав щодо реалізації програми ОСП-30 [1]

<p>❖ Інтеграція принципів ОСП в освітні програми та програми професійної підготовки всіх рівнів, починаючи з навчання дітей молодшого віку і закінчуючи посередньою освітою та навчанням дорослих, включаючи технічну та професійну освіту та підготовку, а також у програми неформального та самостійного навчання, щоб кожна людина мала можливість безперервно і протягом усього життя займатися вивченням аспектів сталого розвитку</p>	<p>❖ Посилення вирішальної ролі вчителів у популяризації ОСП та фінансову підтримку розвитку навичок вчителів та інших освітян на всіх рівнях.</p>
<p>❖ Сприяння співпраці, зокрема, між сферами освіти та екологічної політики, а також між усіма іншими ключовими зацікавленими сторонами</p>	<p>❖ Розширення прав та можливостей молодих людей як рушійної сили змін у галузі сталого розвитку шляхом створення можливостей для навчання та громадянської активності</p>

В Україні поки що немає офіційно затвердженого Національного плану дій з реалізації ОСР-30, однак були розроблені декілька його проєктів та Концепція регіональної системи освіти для сталого розвитку. ОСР є складовою державної політики у сфері освіти, складовою екологічної політики. Існують стратегічні документи у сфері освіти та охорони навколишнього середовища, що включають елементи впровадження освіти з метою сталого розвитку. ОСР закріплено у загальнонаціональних навчальних планах, які періодично актуалізуються та оновлюються.

Освітні заклади є важливим компонентом просування ідей сталого розвитку в нашому суспільстві. Однак, варто відзначити, що судячи з освітніх програм, найбільша увага в сфері освіти на користь сталого розвитку приділяється таким питанням як: пом'якшення наслідків зміни клімату; доступна та чиста енергія; чиста вода та належні санітарні умови; гендерна рівність; захист та відновлення екосистем суші; сталий розвиток міст та громад; відповідальне споживання та виробництво. Водночас проблеми управління ресурсами та належного поводження з відходами не набули достатнього висвітлення в освітніх програмах середньої та вищої школи. Окрім включення проблематики сталого розвитку до навчальних програм, важливе значення також має використання практикоперетворювальних методик викладання [3].

Таким чином, розвиток міжнародного партнерства в сфері освіти на користь сталого розвитку, підвищення рівня освіти з різних аспектів сталого розвитку в школах, університетах, неурядових організаціях, в державному та приватному секторах, сприятиме скороченню екологічних ризиків на місцевому, національному та глобальному рівнях, та забезпечить прискорений перехід до нового, гармонійного з довкіллям, безвідходного способу життя.

Список використаних джерел:

1. Education for sustainable development: a roadmap Corporate author : UNESCO, 2020. DOI: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000374802>
2. Berlin Declaration on Education for Sustainable Development // UNESCO world conference on education for sustainable development. Lean for our planet. Act for sustainability. URL: <https://en.unesco.org/sites/default/files/esdfor2030-berlin-declaration-en.pdf>
3. Внукова Н., Сотська Г. Трансформація освіти для досягнення цілей сталого розвитку – 2030: нова педагогічна парадигма. *Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*. 2023. Вип. 1(7). С. 7–21.